

5. CONCLUZII

Alături de Virgil Ierunca, scriitor, gazetar și ctitor neobosit de publicații literare, alături de alte personalități reprezentative ale exilului (ca Monica Lovinescu, Ștefan Baci, George Uscătescu, Alexandru Busuioceanu, Alexandru și George Ciorănescu, Vintilă Horia, Aurel Răuță, Horia Stamatu, Constantin Amărieuței și încă mulți alții), Mircea Popescu este (și trebuie să rămână în conștiința noastră) o emblemă a dăruirii, a promovării marilor valori și a slujirii culturii, într-un cuvânt, a arderii pe altarul *românismului*.

Toate aceste calități, coroborate cu altruismul, cu generozitatea, cu vocația prieteniei, i-au fost recunoscute de cei care l-au cunoscut, dovadă fiind aprecierile pe care le întâlnim consemnate cu prilejul dispariției sale atât de timpurii. „Dar mai importantă decât elogiile este recunoștința pe care trebuie să o aibă *toți* Românii față de o neconștientă jertfă închinată culturii și implicit libertății românești”, va conchide Horia Stamatu, scriind despre prietenul său în revista amintită mai sus (*Limite*), care-i dedicase numărul întreg (20/ 1975).

Fără Mircea Popescu, presa exilului românesc ar fi fost mult mai săracă, criticul fiind dublat de redactor, cultura de înaltă ținută și profunzime fiind altoită pe știința și devoțiunea în munca migăloasă și tăcută a redactării de reviste. Demn de reținut este prezența semnăturii sale în multe dintre publicațiile românești răspândite pe tot globul, dar și în cele italiene. Presa exilului, precum și volumele tipărite în italiană dau seamă de activitatea de

critic și istoric literar, de editor, de promotor al literaturii noastre în Occident, dar mai cu seamă de gazetar român în limba română și italiană deopotrivă. Cultura noastră, prin traducerile pe care italianistul Mircea Popescu le-a făcut cu înaltă știință și talent, prin cronicile și studiile pe care le-a scris și publicat în limba italiană, dar nu în ultimul rând prin promovarea promptă, cu ajutorul presei a cărților și activității literare a scriitorilor români, a fost astfel mai bine cunoscută la momentul respectiv în rândul cititorilor.

Cum se poate observa dintr-o privire retrospectivă asupra întregii activități a intelectualilor români din afara țării, ei s-au manifestat mai ales printr-o rezistență culturală, aceasta fiind menită să ducă literatura și arta noastră dincolo de cercul strâmt de reprezentare provincială, către una cât mai largă, europeană sau chiar dincolo de granițele continentului în care își găsiseră locul cei mai mulți. Este ceea ce năzuiseră o parte dintre tinerii care se afirmaseră în România anilor '30-'40. La generația care țintise la „o afirmare românească peste hotare”, la grupul celor care înființaseră revista *Meșterul Manole* (în 1939), desprinzându-se de *Gândirea*, tocmai prin țelul de „a impune acel *românism* literar și artistic dincolo de frontierele românești”, va reflecta retrospectiv Vintilă Horia în 1981.⁴⁷ Era atunci „un moment de plenitudine culturală” care avea să se destrame curând. Internaționalizarea o va reuși abia mult mai târziu și în condiții cu totul diferite Eugen Ionescu, Cioran, M. Eliade, Vintilă Horia, Alexandru Ciorănescu, Ștefan Baciu. Ei vor „impune” indirect românismul, impunându-și opera.

---

⁴⁷ În art. „Corespondențe și amintiri”, publicat în *Cuvântul românesc* (apr. 1981), inclus de edit. „Jurnalul literar” în vol. *Suflete cu umbră pe pământ*, p. 38.

La o mai largă cunoaștere a culturii noastre va contribui însă, în mare măsură, și Mircea Popescu, prin activitatea sa neobosită de traducător în limba italiană ori prin prezentarea și analiza folclorului românesc și a istoriei literaturii române în limba – de un mai mare impact – a țării de adopție.

Tot ceea ce a întreprins a rămas consemnat și se cuvine cercetat.

Din păcate, sunt încă puțini cei care se apleacă asupra activității literare a celor care și-au asumat greaua misiune de a continua – în vitregele condiții ale vieții de exilat – cultura românească. Cu atât mai puțini sunt cei care găsesc răgazul să citească publicațiile exilului ori să se axeze exclusiv pe ceea ce a scris unul dintre „deșărații” de valoare, Mircea Popescu.

Câteva nume găsim totuși și exemplificăm în încheiere cu Ștefan Ion Ghilimescu.

Într-o concluzie la analiza pe care o va face la volumul lui Adrian Popescu *Academia de pe Gianicolo*, criticul va aprecia la cotele cele mai înalte tot ceea ce a întreprins scriitorul român în exilul italian: „Harnicul italianist Mircea (H.) Popescu, una dintre cele mai luminoase figuri ale exilului românesc, cărturarul căruia cultura română autentică îi datorează în perioada dogmatică, instaurată de comuniști în țară după cel de al Doilea Război Mondial, efortul de continuitate cu tradiția, coerența superioară și adâncimea specifică, grație mai ales celor două instituții cititorite în exil, Societatea Academică Română și *Revista Scriitorilor Români* cu a căror activitate laborioasă se poate spune fără exagerare că Mircea (H.) Popescu s-a identificat.” (v. Ștefan Ion Ghilimescu, „Exilul românesc. Academia de pe Gianicolo”, în *Argeș*, 7/2008)

Prin volumul de față, așadar, din câteva unghiuri – studii/ eseuri în limba română și în italiană, gânduri ale

câtorva dintre cei care l-au cunoscut, un mănunchi de scrisori particulare (aflate în arhiva familiei) semnate de marcante nume ale exilului – am propus cititorilor de astăzi să-l cunoască pe unul dintre principalii reprezentanți ai exilului românesc, Mircea Popescu.

Scriitorul exilat s-a ferit de riscul „sterilizării și risipirii” de care se temuse Eliade pentru diaspora românească. Măsurile luate de cei mai mulți dintre exilați, printre care și „românul de la Roma”, „pentru a se menține vii, sănătoși și creatori” (Eliade, *op. cit.*, p. 138), pentru a-și conserva „continuitatea lăuntrică”, au fost mai cu deosebire acelea de permanentă slujire a valorilor culturii naționale.

Întreaga activitate din exil a lui Mircea Popescu – de profesor, de scriitor, de jurnalist, de traducător – a fost o ardere permanentă întru slujirea *românității*.

Probabil că și el, ca și Vintilă Horia, își va fi spus, chiar dacă nu cu exact aceleași cuvinte, „*Ce pot e numai să scriu, nu să mă întorc*”.⁴⁸

Mihaela ALBU, Dan ANGHELESCU

---

⁴⁸ v. Vintilă Horia, *Suflete cu umbră pe pământ*, p. 157.